

УДК 342.951

Ксенія Володимирівна ШУСТРОВА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України Донецького юридичного інституту МВС України, м. Кривий Ріг

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Засоби масової інформації (далі ЗМІ) називають ще «четвертою владою», тому що вони мають змогу впливати на свідомість людей за допомогою пропаганди, використання прихованої реклами та інших засобів впливу на маси, а значить і впливати на політику в державі. Крім того, ЗМІ виступають інструментом в інформаційній війні, яка ведеться між державами, тому завданням кожної країни стає посилення контролю за діяльністю ЗМІ за допомогою адміністративно-правового регулювання. Зокрема, потрібен дієвий механізм органів державної влади, який би реалізовував державну політику у цій сфері та здійснював контроль за інформаційними потоками в Україні. Це пояснює те, що вивчення та аналіз адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ з боку науковців та юристів-практиків актуальне як в Україні, так і за її межами.

Найбільш поширеним є трактування адміністративно-правового регулювання як цілеспрямованого, впорядковуючого, управлінського впливу держави на суспільні відносини. Що стосується адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ, то можна погодитись з думку Каміля Примакова, що це діяльність органів державної влади, яка спрямована на впорядкування, охорону та розвиток суспільних відносин, що виникають у сфері масової інформації, за допомогою адміністративно-правових засобів [1, с. 147]. Тому аналіз адміністративно-правового регулювання ЗМІ передбачає насамперед визначення об'єкта, суб'єктів та законодавчої бази у цій сфері.

Об'єктом адміністративно-правового регулювання з боку держави виступають ЗМІ. Під ЗМІ розуміються газети, журнали, теле- і радіопрограми, кінодокументалістика, інші періодичні форми публічного розповсюдження масової інформації [2]. Засоби масової інформації репрезентуються редакціями періодичної преси, теле- і радіомовлення (інформаційними агентствами, іншими установами, які здійснюють випуск масової інформації) [2]. Таким чином адміністративно-правовому регулюванню підлягає діяльність у сфері публічного розповсюдження масової інформації, незалежно від форми, яку вона приймає (газета, журнал, кіно, телепрограма і т.д.). Аналізуючи законодавство України, можна дійти висновку, що засоби масової інформації діють у вигляді друкованих засобів масової інформації (преси), теле- і радіомовної організації, інформаційного агентства, електронного засобу масової інформації та Інтернету.

Суб'єктами адміністративно - правового регулювання діяльності засобів масової інформації виступають різноманітні органи державної влади, з яких можна відокремити як загальні так і спеціальні. Загальні - здійснюють регулювання всіх сфер діяльності держави і є загальнодержавними. Спеціальні суб'єкти здійснюють адміністративно-правове регулювання саме діяльності засобів масової інформації, тому їх повноваження обмежуються цією сферою, Розглянемо основні з них. Так, до загальних суб'єктів адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ відносять:

- Верховну Раду України - визначає державну політику щодо ЗМІ, законодавчі основи її реалізації, гарантії соціального і правового захисту працівників цієї сфери;

- Президента України, який є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [3]. Зокрема Президент України видає укази, які носять регулятивний характер у сфері забезпечення діяльності ЗМІ;

- Кабінет Міністрів України – забезпечує проведення державної політики в інформаційній сфері, спрямовує і координує діяльність міністерств та інших органів виконавчої влади у цій сфері;

До спеціальних:

- Міністерство інформаційної політики України – є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах інформаційного суверенітету України, державного іномовлення та інформаційної безпеки [4].

- Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, яка є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень [5].

- Державний комітет України з телебачення та радіомовлення – є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері [6].

- Управління у справах преси та інформації обласних державних адміністрацій.

Великий вплив на сферу державної політики мають комітети Верховної Ради України, як органи Верховної Ради України, які утворюється з числа народних депутатів України для здійснення окремих напрямів законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій [7]. Тому, окремо можна відзначити комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики, предметами відання якого є: 1) державна політика у сфері інформації та інформаційної безпеки; 2) свобода слова; 3) право громадян на інформацію; 4) друковані, електронні засоби масової інформації та Інтернет; 5) діяльність Верховної Ради України; 6) засади здійснення рекламної діяльності [8].

Законодавчу базу адміністративно-правового регулювання діяльності засобів масової інформації становить Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», «Про телекомунікації», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. З кожним роком кількість нормативно-правових актів, які здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності ЗМІ зростає, тому що з'являється все більше нових інформаційних загроз, що потребують реагування з боку держави. Тому доцільним є уніфікація законодавства у цій сфері для полегшення як адміністративно-правового регулювання, так і застосування норм права учасниками інформаційних правовідносин.

Таким чином в Україні функціонує цілісна система адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ, яка має свій об'єкт, суб'єктів та розгалужену нормативну базу. Але постійна інформаційна війна між державами, поява новітніх технологій, все більший вплив Інтернету на свідомість людей, потребує постійного контролю та удосконалення цієї системи з боку держави.

Список бібліографічних посилань

1. Примаков К. Поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання у сфері масової інформації в Україні // Підприємство. Господарство і право, 2016. № 11. С. 145–152
2. Про пресу та інші засоби масової інформації : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 12.06.1990 № 1552-I. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1552400-90> (дата звернення 02.06.2017).
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/paran4603#n4603> (дата звернення 02.06.2017).
4. Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2-2015-%D0%BF> (дата звернення 02.06.2017).
5. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 № 538/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 02.06.2017).
6. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 341. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-%D0%BF> (дата звернення 02.06.2017).
7. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 02.06.2017).
8. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання : Постанова Верховної Ради України від 04.12.2014 № 22-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-19> (дата звернення 02.06.2017).

Одержано 12.06.2017